

ERDÉLYI GAZDA



AZ
ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET
VÉDNÖKSÉGE ALATT ÁLLÓ



ERDÉLYI KERESKEDELMI TÁRSASÁG

Irodája: Kolozsvár, Petőfi-utca 7. szám, földszint. Telefon: 158. szám. Levélcím:
Erdélyi Kereskedelmi Társaság, Kolozsvár, Petőfi-u. 7. sz. Sürgőnycím: Erdélyi
Gazda, Kolozsvár.*

Felkéri az erdélyrészi állattenyésztő bir-
tokos gazdákat, hogy eladó haszonállataik
(igás ökör, tinó, borju stb.) minőségét és
mennyiségét hozzá sürgősen bejelenteni
sziveskedjenek, mivel a királyhágón túli
uradalmak részéről

a vételre rendkívül sok megbi-
zás érkezett.

Cséplőgépek, rosták, ekék és boronák, zsá-
kok, ponyvák, olajok stb.

legjutányosabb és legmegbízhatóbb
beszerzési forrása.



BCU Cluj / Central 1010



Ponyva és zsákgár
ELSINGER M. J. és FIAI
BUDAPEST,

Alapítva 1831.
46 kitüntetés.

IV., Deák Ferenc-utca 3. szám
Angol királyné szálloda mellett.

Sürgőnycím:
Elsinger Budapest

VIZMENTES PONYVÁK ELISMERT KITÜNO, ELPUSZ-
TITHATATLAN MINŐSÉGBEN

Kazal-, gép-, kocsli- és repceponyvák.

Tarpaulin-
Drill-

ZSÁKOK

kender varrással
LEN VARRÁSNÉLKÜL

KARTELLEN KIVÜL, LEGOLCSÓBB BEVÁSÁRLÁSI FORRÁS
VIZMENTES SÁTRAK, ESOKÖPENYEK, KENDER-TÖMLŐ.

Árjegyzék és minták ingyen és bérmentve. — Leggyorsabb kiszolgálás. — Minden
város jobb üzleteiben a mi gyártmányainkat tartják és sziveskedjék határozottan

Elsinger gyártmányt kérni. (1089.)

„Grand Prix“ (a legnagyobb kitüntetés)
a párisi világkiállításon.

Alfa Separator R. J.

Iroda és gyár: Budapest, VI., Lomb-utca 11.

Tejgazdasági Gépgyár.

Szállít tejgazdasági eszközöket és gépeket!

Jehenezetek, tejgazdasági telepek, tejszövetke-
zetek berendezése!

Mindig friss sajtoltó por és folyékony oltó!

Több mint 560 első díj!!!

Évi gyártás kb. 60,000 Alfa-Laval separator.

Árjegyzékkel, költségvetéssel, utbaigazítással
készséggel szolgálunk.

1018.

HUBERT J. E.

pezsgőbor-pinczéi

POZSONY.

Különlegességi jegy:

GENTRY-CLUB a budapesti orsz. kaszinó pezsgője.



Kapható minden jobb vendéglőben és kávéházban.

1069.

A szemétkben is kincset lelhetnek mindazok,

kik megismerkednek az országsherte elismert, kitünő szerkezetű és legolcsóbb, eredeti „Kalmár“-féle gabonatisztító gépek és rosták sokoldalú előnyeivel. — Sziveskedjen  vagyonygyűjtés céljából  ezen kiváló magyar gyártmány legújabb ingen árjegyzékét kérni:

 **Kalmár Zs. utóda**

különleges terménytisztító gépgyártól,  **Hódmezővásárhelyről,** 

1158.

melynek áttekintése után tisztában lesz ön a dolog valóságával.

MAGYARHON ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB HIRNEVÜ ÓRAÜZLETE.

Alapítótott 1847.

Bräusweller János

szab. chronometen- és műtérás, főtálatátoja a remontóin ingakóráknak. stb. stb.

ÓRÁK, ÉKSZEREK 10-évi jótállással

RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltetnek.

1164

Páris 1900. Grand Prix! (328. sz.) Páris 1900. Grand Prix!

Eredeti Singer-varrógépek házi használatra

és minden ipari célra.

Nagy tartósság! Egyszerű kezelés! Magas szolgáltatási képesség!

Ingyenes oktatás a divatos műhímzésben is. — Varrógépekhez való elektromotorok minden nagyságban. Különleges varrógépek zsákvarrásra, zsáktömésre, zsákfoltozásra és szegésre. Erőhajtány berendezések a legújabb és legbevéltabb szerkezetben.



Temesvár 1891. Aranyérem! **Singer Co.** Debrecen 1894. Arany oklevél.

varrógép részvénytársaság, Kolozsvár, Jókai-utca 3. 1132

Brassó, Kapu-utca 23. szám. Maros-Vásárhely, Széchenyi-tér 55. szám. Agrár bank-épület. N-Szeben Vasút-utca 5. sz.

„FUCHSOL“

Vegyiszer mezei egerek irtására.

Hatása feltétlenül biztos. Emberekre, mezei apró vadra, házi állatokra ártalmatlan. Árjegyzékét bérmentve küld a **Fuchsol** vegyészeti labororium **POZSONYBAN, Vörösmarthy-utca 7. sz.**

1163

Májerszky Barnabás

gépgyáros Nyiregyházán

készít sok évi tapasztalatok nyomán mint specialista

Víznyomásu olajsajtókat,

Olajmagzúzókát egyszerű s több hengerrel,

Olajmagpörkölőket gőz- és tüzfűtésre,

Olajfinomító gépeket s az olajgyártással kapcsolatos minden berendezést.

Eddigi kivitel 120 telep üzemben. 1093

THOMAS-SALAK

a. legjobb és legolcsóbb foszforsavas műtrágya az összes kalászosok és kapások alá, valamint a rétekre. Hatása éppen oly gyors, de tartósabb, mint a szuperfoszfáté. Ezen kitünő műtrágyát úgy a foszforsav, mint citromsavban oldhatóság és porfinomság szavatolása mellett pontosan és lelkiismeretesen szállítja

Kalmár Vilmos BUDAPEST, VI., Teréz-körút 3.

a Thomassalakgyárak, Berlin, vezérképviselője a magy. korona országainak területén. 1130

Óvakodjunk a hamisításoktól és csakis csillag  védjeggyel ellátott zsákokat vegyünk át.

Minden zsák ólomzárral és tartalomjelzéssel van ellátva.

Bessemer-Festék

(védjegy álló) uradalmak, gazdaságok, földbirtokosok, szeszgyárak stb. részére kitünő szolgálatokat tesz.

Legtartósabb mázolat rozsa ellen, mindennemű vasszerkezetek, vas- és hullámbádogtetők, tartók, istálló-vasgerendák, kerítések, vaskapuk, vasablakok, gépek, lokomobilok stb. részére.

Mint famázolat is kitünő konzerváló szer. Jobb, ellentállóbb és olcsóbb, mint minium és olajfesték. 1036. III.

Ajánlattal és prospektussal szivesen szolgálnak az egyedüll gyárosok:

Festékgyárak:

Lutz Ede és Társa, Pozsony.

ERDÉLYI GAZDA

AZ „E. G. E.” TAGJAI INGYEN KAPJÁK.
ELŐF. ÁR: 1 EVRE 12 KOR., 1/2 EVRE 6 KOR.,
1/4 EVRE 3 KOR. EGY SZÁM 24 FILL.

KÖZ- ÉS MEZŐGAZDASÁGI HETILAP.
AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET ÉS ERDÉLYRÉSZI GAZDASÁGI EGYESÜLET HIVATALOS KÖZLÖNYE.
MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
KOLOZSVÁR, PETŐFI-UTCA 7. SZÁM.
MINDEN KÜLDEMÉNY ODA INTÉZENDŐ.

TARTALOM:

Önálló eredeti cikkek:

Állat és húskivitelünk és a német vámtarifa. II.	
<i>Leitgeb Imre.</i>	465
Méhészetünk.	468
A piaci tej ellenőrzéséről és az iránta támasztott követelményekről.	468
Tárca:	
A sociális állam mezőgazdaságának termelő és fogyasztóképessége. <i>Dr. Dónáth H. Géza.</i>	466
Rövidebb szakközlemények.	469
Egyleti élet:	
Meghívó.	470
Vegetes közlemények	470
Gazdákat érdeklő intézmények.	470
Piaci és vásári ártudósítások.	472
Hirdetések.	

Állat- és húskivitelünk és a német vámtarifa.

Irta: **Leitgeb Imre**, a m. kir. földmívelésügyi miniszter müncheni gazdasági szaktudósítója.

II.

Az állandónak mondható német bevitelnél szállítók gyanánt szerepelnek Németalföld, Dánia, az amerikai Egyesült-Államok és monarchiánk. Németalföld és Amerika csak húst, vagy élőállatot, monarchiánk pedig csak vágójószágot szállít.

A A húsnak importja 1884-től kezdődőleg különösen 1898-ig — tehát 14 év alatt — óriási lendületet vett, ezen időszakban a szállítók közül Amerika különösen, Németalföld és Dánia némileg, jelentőségükben mindig nyertek s a feldolgozott alakbani vételkedvet felhasználva, háttérbe tudták szorítani a csakis élőállatot exportáló államokat.

A német vámhatáron alkalmazásba vett intézkedések azonban 1898ban, mint különös határpontra a helyzetet kezdték megváltoztatni, illetve fokozatosan teljesen át is alakítani.

Ha az 1898 ik évet, a ma már minden apró részleteiben ismert 1901-ik évvel összehasonlítjuk, úgy a német behozatal érték kiténtetése élénken illusztrálja az üzleti konjunkturának s ezzel kapcsolatban a szállítók sorrendjének teljes eltorlódását.

A húsertékesítés jegyében álló 1898-ik év szállítóiak sorában az összehozatal* értéke szerint különösebb szerepet visznek.

az amerikai Egyesült-Államok	27.62 %	számával
az összehozatalnak	27.62 %	monarchiánk az összehozatalnak
Németalföld	12.82 %	" "
Dánia	12.04 %	" "

Az egész behozatalban *vezetőként* tehát Amerika szerepel, míg a német piacon élénk üzletet folytató Dánia Németalföldnek engedi át — monarchiánk utáni — elsőségét, azaz a húst szállítók legyőzik az élő alakbani piacra hozatal híveit. Ebben az évben tehát a mi monarchiánk is meghajlik Amerika előtt.

A húsertékesítés elhanyagolási idejében, az élő alakbani szállítás fellendülésénél, 1901-ben, a külállamok német import részesedési aránya már lényegesen megváltozik: az amerikai Egyesült-Államok 27.62%-ával szemben *első helyre jön monarchiánk*, még pedig 45.59%-al, azután Hollandia sem importál oly arányokban, hiszen vissza esik 12.82-ről a 10.76%-ra.

A húst szállítók szereplése tehát megvan törve s az élőállatexportőrök súlya mindjobban előtérbe nyomul. Amerika és Németalföld helyett mi lépünk előtérbe, míg az erősen alkalmazkodó Dánia helyzetét megtartja ugyan, de szállítmányainak nagyságával előre már nem halad.

* Élőállat és hús.

Németország külföldről beszerzendő hús-szükségeinek piacait két körzetre kell bősztanunk: a dél és északi királyságok, illetve államok piacaira.

A déli részeken levő piacokhoz sorolom a mezőgazdasági termelés szempontjából elől álló *Württemberg* és a szintén fölöslegeket produkáló *Bajorország*.

Ezen délnémetországi államok mint forgalmi piacok, saját határaikon belül, illetve azokon kívül nemcsak tekintélyes importőrök, de exportőrök is s épp ezen igazán élénk csere- és közvetítőforgalom okozza, hogy nagy bevételök és tekintélyes beltermelésök mellett is nehéz húsfogyasztási viszonyok között élnek, s ma már komolyan appellálnak az államsegélyt nyújtó beavatkozásra.

Ezen helyzetet, mely beállott abnormis drágaságával az egész lakosságra, de különösen a szegényebb néposztályra olomsúllyal nehezedik, akarja úgy a bajor, mint württembergi kormány szanálni s ezen törekvését komoly és alapos tanulmányokkal vezette be akkor, amidőn miniszteriuma kebelében az összes idevágó adatokat összegyűjtötte és feldolgoztatta.

Ezen tanulmányokból s az e tárgyban még 1902-ik év végén folyamatba tett, s ma ismételtén megtartott szaktanácskozmányokból, illetve azoknak érdemi részéből röviden fogom vázolni mindazon tüneményeket, melyek külkereskedelmi forgalmunkra fontosnak és lényegesnek látszanak. Ezen megfigyelések a dolog természetéből kifolyólag a szarvasmarha és sertéskereskedelemre vonatkoznak, hogy azután az új vámtarifa szellemének megfelelőleg: az élőállatok egyenlő vámtételi csoportjában állapotjanak meg.

Monarchiánk szarvasmarha exportja Németországba kitétt:

1898-ban	118,762
1899-ben	144,363
1900-ban	147,728
1901-ben	160,671 darabot*)

Ezen kivitelből Bajorországba lett irányítva (München, Passau, Regensburg, Hof, Nürnberg, Fürth, Augsburg, Kempten és Lindau városok vágóhidjaira):

1898-ban	51 %	azaz	61,130
1899-ben	49 %	" "	71,978
1900-ban	49 %	" "	73,427
1901-ben	43 %	" "	70,260 darab

Bátran mondhatjuk tehát, hogy összes szarvasmarhákivitelünknek *körülbelül 50%-a a szomszédos Bajorországban nyer elhelyezést*. Nem kell talán külön hangsúlyoznom, hogy az itteni piacon elhelyezett szarvasmarha magának a bajor kormánynak hivatalos nyilatkozata szerint is csak elsőrendű, prima anyag-

* Az osztrák statisztika adatai szerint.

(1002.)
MAUTHNER ÖDÖN
cs. és kir. udvari MAGKERESKEDÉSE
BUDAPESTEN,
VII., Rottenbiller-utca 33. szám.
VI. ker., Andrassy-ut 23. szám.

= A gazdák figyelmébe =

ajánl: arankamentességre állami-lag ólomzárolt luczernamagot és biborherét, továbbá káposzta-repcét, muharmagot, tarlórépamagot, fehér kölesmagot, pohánkát, mustármagot, lóbabot, őszi bükkönyt, őszi borsót, szöszös bükkönyt (*Vicia villosa*), raffiaháncsot, mindent legelsőrendű minőségben, a legjutányosabban.

Vesz: mindenféle gazdasági magot bármely mennyiségben. =

Ajánlatok minták kíséretében kéretnek.

• • **Terményeink** • •
értékesítését
Erőtakarmanycikkek
beszerzését

bizzuk a
„Magyar Mezőgazdák Szövetkezetére”
Budapest, V., Alkotmány-utca 31.
Kivánatra gazdáknak bérmentve küldetnek meg a Termény-
értékesítési Feltételek.

ból áll, hiszen az itteni mézárásoknak tapasztalatai szerint a honi — tehát bajor — felhajtásnak legfeljebb csak 20%-a minősíthető ilyennek, s így az itteni finomabb szükségletnek kielégítése kizárólag a mi anyagunkra vezethető vissza.

Bajorország azután a szomszédos német államokkal élénk üzleti cserekereskedést űz, amennyiben öröket, hizott bikákat, valamint üszöket szállít: Württembergbe, Badenbe, Hessenbe és Elzászba, s különösen kiváló anyagot pedig — de csak mérsékelt mennyiségekben — a Majna melletti Frankfurtba.

Ezen kivétel kitett:

1898-ban	142,063 darabot
1899-ben	165,145 „
1900-ban	136,873 „
1901-ben	174,155 „

Ezen kivételnél különösen kiváló szerepet játszik a müncheni vágóhid, csak innen például 1902. január hó 1-től 1902. augusztus 31-ig nem kevesebb mint 32,598 darab szarvasmarha küldetett el a többi német piacokra.

Ez adatok szerint Bajorország plusszal záró igen élénk kereskedést folytat, s kereskedelmében nemcsak saját produktumait értékesíti, de mintegy összekötő, közvetítő kapcsolatot képez monarchiánk és a többi német államok között. Ezen szerepköre nagyon hasonlít ahhoz a szerephez, melyet mi Ausztria és a Kelet között töltünk be, termelünk, veszünk és eladunk mindaketten, hogy a saját produktumaink értékesítésén kívül a közvetítést haszonnal is gyarapítsuk jövedelmeinket.

Ezen közös vonás mellett azonban van egy tünet, mely ellentétes irányú fejlődést mutat, s más irányt ad a közvetítésnek, nevezetesen mi magyarok prima anyagunkat visszük Ausztriába s az osztrákok által tovább exportálva Németországba, míg Bajorország *prima importját* önmaga fogyasztja el, s csak másodrendű anyagával megy tovább; ez a tünet reánk nézve kedvező, mert a bajor mezőgazdaságnak tulproduktója nem érintvén a német általános húshiánynak kivitele által különben meg sem közelíthető számtételeit, magát a bajor piacot is meg hagyja jó vevőnek épp azon árunál, melyet mi prima minőségben ide szállítani szeretünk.

A nagy hússzükségleti hiány tehát monarchiánkat Németországgal olyformán kapcsolja össze, hogy a bajor részen mutatkozó közvetítési haszon részén még egy külön speciális, mondjuk helyi érdekű szálát fűz az osztrák-magyar monarchia és Bajorország közé.

Ezen tény a földrajzi fekvés által is megerősítvén, kivitelünknek konjunkturáit, ezen viszonylatban mindenestre feléje helyezi azt a dán oxportnak, mely már inkább másodrendű árujával körülbelül úgy is teljesen Észak Németország által abszorbeáltatik. *Azaz kivitelünk körülbelül 50% a mindig biztos vevőt fog találni Bajorországban.*

Különben a Bajorországban mutatkozó, már csapásként szereplő húsdrgaság is megerősíti mindazon állításaimat, melyeket úgy a birodalomra általában, mint Bajorországra speciálisan tettem. Mert a Németországba irányított kivitelnek 22.5%-os emelkedése a vágójószágoknak és a hús árának ugyanolyan növekedését vonván maga után, fényesen igazolja a mi Bajorországba irányított bevitelünk visszaesésének s a túlságig fokozott közvetítő kereskedelemnek hátrányos voltát.

A szarvasmarha nagyon élénk kereskedelmi forgalmával a bajor sertés kereskedelem nem bír lépést tartani, ezen árunál a behozatal jóval felülmúlja a kivittelt, s így az importjelleg helyett határozottan az exportjellegre kell megállapítanunk.

Míg a vasúton behozott, tehát importált sertéseknek a száma

1898-ban	266,891
1899-ben	285,674
1900-ban	332,711
1901-ben	220,717 darabot tett ki,

addig a kivitel számcsoportjai 42, 42, 57 és 54 ezer darabot mutatnak fel.

A helyzet az 1902-ik évben némileg javult, amennyiben a behozatal visszafejlődése mellett a kivitel emelkedett, meg kell jegyezni, hogy ezen évben különösen az Észak-Németországból származó hússertésnek importja hanyatlott a normális fokig le, míg 1901-től kezdve monarchiánk exportált nagyobb mennyiségben leölt sertést (így például 1901-ben München, Nürnberg, Hof és Augsburg városokba 13,469 darabot.

Monarchiánk élősertés kivitele — köztudománnyal

más szerint — már régen megszűnt, ehelyett a húsexportunk mutatott fel — átmenetileg — némi lendületet, így Németországba szállítottunk.

	mmázsát	mmázsát
1896-ban friss húst	3,387 elkészített húst	4669
1897-ben	5,785	6316
1898-ban	6,761	7181
1899-ben	4,597	6866
1900-ban	7,365	6993
1901-ben	95,787	8870

Ezen 1901-ben elég tekintélyes mennyiségből tehát ugyanazon évben Bajorországban körülbelül 14,000 vágott sertésnek megfelelő húsmennyiségek nyertek vevőt.

Különösen a nürnbergi és osztrák-magyar forgalmat kell itton kiemelni, már azért is, mert annak fejlődése és lehanyaglása szoros összefüggésben van, úgy a bajor hússzükséglettel, mint monarchiánk ma már megszűnni készülő kivételi képességével.

A sertés húsnak mindig jobban feltűnő hiánya a bajor kormány által életbe léptetett nagyon szigorú rendszabályokat fokról-fokra mérsékeltte, úgy, hogy a városoknak bizonyos autonóm jogai által is korlátolt forgalom lassankint élénkülni kezdett.

Mi Bajorországban csakis levágott alakban, s csakis bizonyos időszakokban értékesíthetünk sertést, végre a szükség nyomasztó hatása alatt sikerült ezen szigorú rendszabályokat legalább Nürnberg városára vonatkozólag oda módosítani, hogy a levágott sertésnek szállítása a nyár folyama alatt is eszközölhető volt.

A nyári szállításnál azonban az volt a baj, hogy a város nem rendelkezett hűtőkamarákkal, s így az importőrök árúikat kénytelenek voltak azonnal — tehát nagy veszteséggel — értékesíteni.

Többszörös sürgetésre végre a város két hűtőkamarát állított fel, de a megváltozott viszonyok hatása alatt ezeknek kibérelésére vállalkozó nem akadt, egyszóval a mi ide irányított sertés kivitelünk ma már aktivitási képességgel nem bír.

Most a bajor viszonyok ismertetésével kapcsolatban magát az egész Németország felé irányuló sertés kereskedelmünket fogom ismertetni s egész általánosságban keresem

AZ „ERDELYI GAZDA“ TARCAJA.

A socialis állam mezőgazdaságának termelő és fogyasztóképesége.

Irta: Dr. Donáth H. Géza.

A modern kultüremberiséget semmi sem érdekli oly közelről, mint a jövő. E tekintetben a legkülönbözőbbek a nézetek. Ma már minden művelt ember tisztában van azzal, hogy a socialis békét előbb-utóbb el kell érniünk, vagyis a tőke és munka kibékülését. Ez pedig akkor áll majd be, ha a munka egyenlő faktor a tőkével. Sociálpolitikusaink mind azon vannak, hogy a munkások helyzetén segítsenek; az eszközök, melyekkel ezt elérhetik nagyjában ugyanazok, legfeljebb a kivitel intézményében térnek el egymástól.

Az ember már eleve socialis lény, és a társadalmi ösztönök, mint önérték, kötelességtudás, áldozatkészség oly mély gyökeret vertek benne, hogy évszázadok legádázabb versenyharcai sem voltak képesek azokat belőle kiirtani. Az emberi természet ezen fényoldala érvényre kell jutnia a jövő socialis államában is.

A termelőerők tervszerű társadalmi alkalmazása jólétet biztosítana az összeség számára. Ez irányban már nagyon sok jó és rossz munka iródott, de legtöbb a tudományos alapot nélkülözve, szürke utopiáskodássá lesz. Nagy haladást látunk a nemrég megjelent munkában,* amely egyszersmind a legelső, a mely számokkal bizonyítja, hogy már a mai termelőerőkkel, a tőkésnek legliberalisabb módon való kárpótlása mellett, sőt örökösükre is áll ez, a társadalom összes tagjai számára jólét biztosítható, ha maga a társadalom veszi kezébe a tervszerű termelését az összes szükséges fogyasztóeszközöknek.

Ez akkor is érvényben marad és megtartja bizonyító erejét, ha a jövő társadalmá másképpen lesz, amint azt Atlantiens elképzei, sőt akkor is, ha biztos a meggyőződésünk, hogy ez a társadalom egész más lesz, mint a milyennek ma képzeljük.

Bármilyen változások álljanak majd be, a jövő képe kétféle reducalható: a technika haladására, mely a termelőképeséget csak fo-

* Atlantiens: Production und Konsum im Sozialstaat Stuttgart. J. H. W. Dietz.

kozza és a belátás haladására, amely lehetővé teszi a társadalom organizációjának alkalmazkodását a meglévő gazdasági feltételekhez. Ha Atlantiens számadatai és conclusiói nem a legpontosabbak és így az ő jövőképe sem egészen helyes, annyi azonban ma bizonyos, hogy a valóságtól való gyenge eltérése thézisének csak megerősítésére szolgál és következképpen az általános jólét a socialis államban még nagyobb lesz, mint azt Atlantiens kiszámítja.

Atlantien dolgozatának az a célja, hogy a társadalmi kérdést a célszerűség szempontjából tárgyalja és a lehetőségig megállapítsa, vajon a technikának és a tudománynak jelenlegi előrehaladottsága a természetes tényezőkkal kagcsolatban az összes közgazdasági ágakban lehetővé teszi-e a termelés jelentékeny fokozását és az általános jólét emelkedését. Hiszen a társadalmi kérdésnek lényege tulajdonképpen nem más, mint a nép tömegének tūrhetőbb helyzetet teremteni. Ha ezen követelmény keresztülvihetetlen, ha továbbá a természetes feltételeken, vagy a népesség túlnagy megnövekedésén vagy más tényezőkön meghiúsul, e kérdés megoldhatatlan és habár a visszás társadalmi állapotok cse-

Kolozsvári

Takarékpénztár és Hitelbank

Részvénytársaság.

1007. II.

TÖRLESZTÉSES

és közönséges jelzálogköcsönöket nyújt hosszabb, vagy rövidebb időre Kolozsvárt fekvő bérházakra és bárhol fekvő földbirtokra.

Az ügyleteket a leggyorsabban és legolányósebben bonyolítja le s a kölcsönöket minden levonás vagy külön díj nélkül készpénzben fizeti ki.

az ellanyulás okait s annak következményeit.

Míg mi 1902-ik év január — áprilisi időszakában a teljesen jelentéktelen felig hizott sertés kivitele mellett még képesek voltunk Ausztriába körülbelül 129,000 darab hizott és körülbelül 70,000 darab sovány sertést exportálni, addig a folyó év hasonló időszakában ezen kiviteli forgalom 97,000, illetve 35,000 darabra redukálódott.

Tehát a kizárólag csak Ausztriára redukált ellátás sem folyt le már rendszeresen, holott még mindig kaptunk Szeriából (körülbelül 43,000 darab segélyt.

Württemberg szarvasmarha kereskedelme szintén kiviteli jelleggel bír. Igaz, ugyan, hogy a württembergi piacokra mi például 1900-ban mindössze 748, 1901-ben 1670 darab szarvasmarhát szállítottunk, tehát a stuttgarti, heilbronn, canstatti, eszlingeni, gmündeni, göppingeni, heidenheimi, ludwigsburgi, reutlingeni, tuttlingeni és ulmi vágóhidakra kapott engedélyünket nem használtuk ki, de másrészt a Bajorországból ide irányított, mintegy évente 35 — 36,000 darabot kitevő szállítmányoknak 200 — 220 ezer darabra, mint kiviteli többlet kiegészített óriási készlete jelzi ezen ország nagy termelését s ezzel kapcsolatban, az ezen a téren kifejtett nagy közvetítő kereskedelmet üző szerepét is.

Másrészt, a hasonló módon mutakozó húsdrágaság is bizonyítja, hogy a kiviteli kereskedelem nem tartván lépést a beltermeléssel, önként, illetve természetesen előidézi túlfokozott mérvével az óriási áremelkedést.

Természetes, hogy Bajorország és Württemberg élénk kereskedelme úgy az egyik mint a másik államot is, a többi német államok szállítóivá teszi, s így őket besorozza a német importőrök közé.

De míg nálunk a vámmal is sújtott német kivitel és belfogyasztás egyrészt, a beltermelés másrészt mindig megtartotta és megtartja az egymásközti helyes és egészséges arányt, eddig ezen két országban a vámentes, tehát sokkal kedvezőbb előfeltételű kivitel erőszakolt túltengése megzavarván a kereslet és kínálat közti egyedüli helyes egyensúlyt, a belproduktivitást kimerítette anélkül,

lekvésre is készítenek, minden a jobb jövőbe vetett remény hiábavalóvá lesz. De ha ezzel szemben bizonyítható, hogy a termeléseszközök államosítása, a munka tervszerű szervezése és a termelésnek a szükséglet szerinti szabályozása nemcsak általános jólétet teremt, hanem a munkaidő megrövidítését is lehetővé teszi, úgy teljesen közönyös, vajjon a tőke koncentrációjának elmélete, vagy a középosztály eltűnése helyénvaló-e vagy nem, továbbá hogy a jelenlegi gazdasági fejlődés szükség-szerűleg a socialismus uralmára vezet-e vagy nem, végül, hogy bárhol és így a mezőgazdaságban is a kis üzem versenyképes-e vagy nem.

A szocialisták ezideig, beleszámítva még Brusteint is, gondosan kerültk a jövő államának megrajzolását, tekintve, hogy ez még most csak utópia; a szocialistákkal szemben Atlantiens megközelítőleg rámutat arra, hogy a tudomány és technika mostani eszközeivel, a mai természeti feltételek mellett, mi lenne elérhető egy szocialis társadalomban, és valamint arra, hogy a szocialistáknak ezen kérdéssel, tekintve annak nagy jelentőségét, foglalkozni kell. Ezen álláspontra helyezkedik

hogy a belfogyasztást ellátta volna, így tehát drágaságot idézett elő.

Ezen egészségtelennek mondható körülményből mégis az a végkövetkeztetés tűnik ki, hogy Bajorországot és Württemberget a szarvasmarhakereskedelem terén a német birodalom egyik jelentős szállítójának kell tekintenünk, míg a északi részek sertésállománya erősebb lévén mint ezen államoknak, az utóbbi időben bár szintén erősen emelt tenyészete, az aránylagos túlsúly itten már inkább átsiklik Poroszországra, Hessenre és Szászországra.

A húsellátás kérdésére térvén mostanát, a bevezető részekben elmondottakat oda egészíthetjük ki, hogy a húshiány ma általános, s így az abból keletkező drágasság az egész birodalom lakosságát sújtja. De míg ezen tünetet a birodalom északi részeiben magára, a produktivitás gyengeségére kell visszavezetnünk, addig például Bajorországban és Württembergben a baj okát a túlerős kereskedelmi hajlamban, a kiviteli nyereszkekészen kereshetjük.

Elsőrendű anyagot szállító importőrje Németországnak tulajdonképpen csak egy van, Ausztria-Magyarország, a mi szállítmányainknak azonban 50%-a már Bajorországban marad, s így prima anyagunkból az északi részek csak felében részesülnek, ami a többi összállítóknak meglehetősen olcsóbb anyagát tekintve, mintegy arra a konklúzióra vezet bennünket, hogy a német húsellátásnál fedezendő hiány nem válogatós, egyszóval a tömegbehozatal inkább kelendő, mint a prima árú.

Ilyenformán érdekeink első sorban is a déli részekhez fűznek bennünket, mely államokkal másrészt is sok közös vonást tudunk felmutatni, hiszen ha ezen részletekben ismertetett két német állam a birodalomnak húsellátásában oly módon akar részt venni, hogy otthon nem idéz elő drágaságot, úgy minél nagyobb mértékben keresniük kell a mi összeköttetésünket, mint a minden oldalról felmerülő túlnagy igényeknek egyedüli természetes pótló erőforrását.

Ezen összeköttetés természetesen alapokon nyugvó elmélete, kacsolatban a nagy német húshiánnyal képezi szilárd alapját a mi szarvasmarha exportunknak.

Menger* is, midőn azt mondja, hogy „csak akkor van dolgunk tudományos alapot nélkülöző utópiával, ha a jövő társadalmi rendszerének megrajzolásánál abból a tévhitből indulunk ki, hogy a jövő társadalmi rend életbe léptével az embereket más egyéni érdekek vezérlik, vagy, hogy az ok és okozat közötti összefüggés más lesz, mint a mi időnkben... Én egy tökéletes társadalmi rend megrajzolását nemcsak tudományos működéseknek, sőt elengedhetlennek is tartom, ha a szocialis mozgalom céljait csak részben is elakarja érni.”

Ezen elvhez alkalmazkodva Atlantiens munkájának célja „a jövő társadalmi államának megrajzolása, a mint az a mostani eszközökkel és céltudatos központi vezetés mellett lankadatlan munkával kiépíthető lenne eleve tiltakozva az ellen, hogy munkájával a társadalmi rendet újabb X-ik esetben megjavítani vagy pláne felforgatni akarná.

(Folytatjuk.)

* Menger A: Das Recht auf den vollen Arbeitsertrag Stuttgart 1887.

A bajorországi prima húsdrágaságot, az északi államoknak nagy, a déli országok erőszakolt szállítmányai által sem kielégített növekedve ilyenformán részben direkt, részben indirekt összeköttetést hoz létre monarchiánk és Déli-Németország, valamint Németország és Dánia között, amenyiben a déli részek hiányának fedezésére minket, az északi részek ellátásánál pedig Dániát predesztinálja.

Amint már mondtam, minőség tekintetében szóba sem jöhet mellettünk Dánia. A forgalom átlagai is igazolják ezt. Míg például Németország 1901-ben egy darab tehénért Dániának 200 márkát, egy darab ökörért 260 márkát fizetett, addig mi kaptunk ugyanazon árúért 290, illetve 425 márkát.

A főbb szállítóknak ezen minőség szerinti osztályozás egyúttal reá vezet bennünket, az egyes szállítók érdekeinek alapján, a régi és új vámtarifa összehasonlítására.

Az eddigi vámtétel állatonkinti, tehát nem súly szerinti kivétele, elméletben egyenlő eljárás alá vette úgy az első, mint a másodrendű anyagot s a szerződésekből megadott kedvezmények ilyenformán államok szerinti differenciálást idéztek elő; az új tarifa behozta a súlyszerinti elvámolást, s így — elismerem, hogy igazságos alapon állat — az állatokat súly, tehát minőség szerint osztályozván, aránylagosan egyenlő terheket ró minden behozatali egységre. A könnyű állat után kevesebb, a nehéz állat után nagyobb illeték fizetendő.

Míg eddig az elvámolásnál a kedvezmények kizárólag a kereskedelmi szerződések mikénti megkötésben voltak letéve, addig a mostani vámtörvény, eltekintve a megadandó szerződéses kedvezményektől, például a könnyebb dán marhát nagyobb vámtétellel sújtja.

Az új vámtarifa szelleme tehát inkább kedvez a másodrendű anyagot szállítóknak, mint a prima, nehéz jóságot importáló államoknak.

De nemcsak az elvámolási rendszer teszi már más államokkal szemben relative is a helyzetet reánk nézve rosszra, hanem — az összes szállítókkal egyetemben — a beviteli kilátást a körülbelül 25 százalékos értékvám tönkre teszi, s így az importált állatok értékének mintegy 25%-kali megdrágítás nem jelentene mást, mint az egész német forgalomnak teljes megszűnését, ha csak a fentebb ismertett hús-fogyasztás s még a mai elég kedvezőnek mondható kereskedelmi konjunkturák mellett is mindig erősebben mutakozó húshiány és élelmiszer drágaság a német kormányt nem fogják arra bírni, hogy a bevitelnek kedvezményeket adjon.

A kedvezmények megtagadása, tehát az előírányzott vámtételnek fentartása, a mai másodrendű húsnek az árát drágábbá tenné a mai anélkül is nagyon magasan jegyzett prima árúnál, míg az elsőrendű anyag élvezetét a rendes fogyasztás keretéből kiemelné a luxus cikkek közé. Azaz a köznép teljesen, a közép osztály felig ki lenne zárva a húsnek élvezetéből, s így beállna egy oly inséges állapot, mely feltétlenül elsodorná úgy a kormányt, mint az egész vámtarifát.

A mérséklésnek tehát okvetetlenül be kell következni, s így most már csak az a kérdés, mely körülmények között tarthatjuk meg kereskedelmünknek a német piacot.

Az eddig már kifejtett körülmények szemmel tartása mellett első sorban is okvetetlenül keresztül kell vinnünk az élőállatra proponált vámtételeknek legalább is 50 — 60 százalékos



Mindennemű, vizben oldható és szavatolt beltartalmú **mütrágyafélék**, ugymint: csontliszt és ásványi **szuperfoszfátok**, valamint a tavaszi vetések trágyázására alkalmas különböző: nitrogén és káli tartalmu szuperfoszfátok és chilisalétrom a legjobb minőségben és a legkedvezőbb feltételek mellett kaphatók a:

Zalathnai Kénkovand-Ipar Részvénytársaságnál

Központi Irodája: BUDAPESTEN, IV. ker., Mária Valéria-u. 7. sz., a hová a rendelések és mindennemű kérdézősködések intézendők. Rendeléseket készséggel elfogad és közvetít az Erdélyi Gazda közvetítő osztálya. A gyár árjegyzéke lapunk minden számában található!

leszállítását, mely leszállítási kívánság úgy is az export lehetőségének legutolsó határpontjául tekinthető.

Méhészetünk.

A méhtenyésztés egyike azoknak a mel-
lék gazdasági ágaknak, amelyek anélkül, hogy
elvonják a gazdát főfoglalkozásától és anél-
kül, hogy nagyobb tőkebefektetést igényelné-
nek, a gazda jövedelmeit szaporítják s főleg
a kisgazdák anyagi helyzetén lendítenek. Az
okszerű méhészkedés elterjesztése már régen
gondja a földmivelésügyi kormányoknak. Egy-
részt igyekszik az okszerű méhészkedés is-
mereteit terjeszteni, másrészt a szegényebb-
sorsú tenyésztők anyagi támogatásával igyek-
szik odahatni, hogy főleg a kis zsellérportá-
kon zsongjon egy-két köpü előtt a munkás,
hasznos állatka.

Hogy az okszerű méhtenyésztés ismeretei terjedjenek, az ország hét kerületre van felosztva s hét méhésztörvényes állandóan arra van kirendelve, hogy a kerületeik köz-
ségeit látogassák, a méhészkedés ismereteit terjesszék. Ugyanezen cél érdekében létesítet-
tett a gödöllői állami méhésztörvényesség, mely a múlt év június havában nyitott meg. A gazdaságban két éves kurzus nyitott meg munkástanulók számára, ezenkívül már ta-
valy kisgazdáknak, tanítóknak, lelkészeknek időszaki kurzusok rendezettek, ezek száma megkétszereződött ebben az évben s tervbe van véve vasúti bakterek, csendőrök stb. ki-
oktatása, mint a kik a maguk működése helyén jó irányban hathatnak közre, hogy a méhészkedés iránt még fokozottabb kedv éb-
resztessék s e mellett, hogy azok, akik mé-
hészkedésre adják magukat, ahhoz modern ismeretekkel fogjanak, hogy méheseiket ok-
szerűen berendezni tudják. Tudvalévő, hogy a gödöllői telepnek az a rendeltetése is van, hogy meghonosítsa a jó mézész növényeket s olyan irányban, hogy melyek a legjobban be-
vált mézész növények, termelési kísérletet tegyen. A gazdaság ezért aztán folytatta a fásítást, több mézész növényt ültetett. A leg-
jobb bevált mézész növényeket oly mértékben fogják a gazdaságban tenyészteni, hogy abból kiosztásra is megfelelő mennyiség áll-
jon rendelkezésre. A méhészkedés ebben a mintagazdaságban — mely mellesleg szólva a külföld érdeklődését is felkeltette — 280 méhcsaláddal folyt. Raj nyolcvan lett, ámde általában a tavalyi év nem volt a méhészek sikerült éve. A gazdaságban leginkább a három keresztszoros országos álló faköpi volt, de a négyszoros is kísérleteket tettek; e mellett található a telepen a méhészkedés minden normája s megvannak az összes köpü-fajták, hogy a méhésztörvény tanulmányozó át-
tekintő képet nyerhessen a legprimitív rendszertől a legmodernebb méhészig. A kurzust végzők télen át a köpükészítésben nyertek oktatást s 30 hármassal köpüt készítettek. A gazdaságot többek között *Dzierzon* János dr., a méhészeknek ez a világhírű embere is meglátogatta, tanulmányozták az angol gazdák. sok német és osztrák méhészt, megsejmelte a gazdaságot a szíami trónörökös is. Mindezt azért említjük meg, hogy az iskola rövid fenállása ellenére nagy érdeklődést támasztott s a bécsi méhésztörvényes éppen most fátad abban, hogy a gödöllői méhésztörvényességhez hasonlít állithasson föl.

Hogy az iskola mellett a méhésztörvényes vándortanítók is tőlük telhetőleg igyekeztek az okszerű méhésztörvényes ismereteket terjeszteni, bizonyítja az, hogy nem kevesebb, mint 632 előadást tartottak. Ezenkívül a méhésztani-

tók a székhelyeiken lévő tanítóképzőben egész télen rendszeres kurzusokat tartottak, terjesztve a tanítók között a méhésztörvényes ismereteket és kedvet ébresztve a méhészkedés iránt. A földmivelésügyi miniszter azt a kis hitelt, a mi a méhészkedők ösztönzésére s a segélyre szorultak támogatására tárcájában rendelkezésre áll, arra használta fel, hogy egyes iskolák támogatása mellett 38 tenyésztő között osztott ki köpüket, pergetőket stb., mivel pedig Selmezbánya vidékén méhkórosban teljesen elpusztult a szegény bányász népméhe, a miniszter a bányászok között huszonnégynek, a leginkább segítségre szorultaknak, pénzsegélyt osztott ki.

Az ország 12.030 községében, honnét adatok vannak, 203,109 mozgórrendszerű faköpiében és 378,138 községes köpüben összesen 581,328 méhcsalád volt a múlt évben. 27,110 mázsa méz és 2032 mázsa viaszt termeltek. Középszámítással a méhészkedés jövedelme a múlt évben 2 millió 683,781 koronára tehető.

A méhtenyésztés fokozatos fejlődését különben ez a táblázat tünteti föl.

Év	Községek száma, ahonnan az adatok befojtak	Hány méhcsalád volt összesen?	Méztörvényes mennyisége q	Viasztörvényes mennyisége q	Az összes méh-termékek értéke korona
1896.	11.678	563.517	32.371	2.049	2.352.060
1897.	11.822	641.127	34.183	2.236	2.498.180
1898.	11.839	654.557	37.478	2.251	2.698.880
1899.	11.725	649.554	32.478	2.271	3.182.352
1900.	11.815	716.238	38.540	2.929	3.823.160
1901.	11.833	559.636	30.525	1.840	2.932.164
1902.	12.030	581.328	27.110	2.034	2.683.781

A méhésztörvényes foglalkozók mézterményei értékesítésére a méhésztörvényes felügyelő közvetített megbízható vevőket, nemkülönben az Országos Méhésztörvényes Egyesület is elismerésre érdemes tevékenységet végzett nemcsak e részben, hanem abban is, — a mint anyagi ereje engedte — hogy a méhésztörvényes ügye hazánkban föllendíttessék. Az egyesület lelkes vezetői ezért valóban fáradhatatlanul tevékenykedtek s hálánkra érdemesek.

A piaci tej ellenőrzéséről és az iránta támasztott követelményekről.*

Az utóbbi években a fogyasztó közönség figyelme folyton nagyobb mértékben irányul ama ténykedésekre, melyek a tejnek egészségügyi kezelésével összeköttetésben vannak. Mai viszonyaink között a fogyasztó közönség ama kívánalma, hogy ezen szükséges és értékes élelmi cikk tisztán és egészséges minőségben állíttassék elő s hozassék forgalomba, jogosnak tekinthető. Sajnosan tapasztaljuk azonban, hogy ezen követelmény távolról sem nyer kielégítést, s ezen tényről különösen a községes kereskedelmi tejjel látjuk fennállani. Ezen körülménynek lehet tehát betudni azt, hogy a fogyasztó közönségnél egy részéről mindinkább kifejezésre jut ama óhaj, miszerint a piaci tej a lehetőség szerint ellenőriztessék, mert a jelenben nagyon sok tejtermelő által az egészségre veszélyes tej szállítatik piacra.

Mindama követelmények, a melyeket a fogyasztó a piaci tej iránt támaszthat, három csoportba oszthatók. Ez első és legfontosabb az, hogy a tej betegségeket előidéző baktériu-

mokat ne tartalmazza, a második követelmény az, hogy a tej ne legyen tisztátalan s végül, hogy annak összetétele rendes, kinézése, szaga, ize szintén szabályszerű legyen.

Ami ezen főkövetelmények legelsejét illeti, azaz, hogy a tejen körnemző baktériumok ne legyenek, akként érhető el, hogy kizárólag egészséges tehentől fejjük a tejet s a tej kezelését csakis egészséges egyénekkel végeztessük, vagy akként is elérhető a mondott cél, hogy a tejet hosszabb időn át pasteurizáljuk, mert ezen eljárás segítségével az összes betegséget előidéző baktériumok biztosan megsemmisíthetők. Az első esetben az ellenőrzés csakis úgy vihető keresztül, ha a tejelő állatok általános egészségi állapotukra, de különösen a tüdőgümőkóra nézve állatorvos által tuberkulinnal megvizsgáltatnak. Nagyon természetesen az állatorvosi felügyelet állandó kell, hogy legyen, éppen így az állatok ápolásával, a fejéssel s a tej további kezelésével megbízott egyének *orvosi ellenőrzés alatt tartandók*. A pasteurizálást illetőleg azt mondhatjuk, hogy ez is csak akkor vezethet eredményre, ha az megfelelő módon vitetik keresztül.

A pasteurizált tej élvezésének általánosításánál nehézséget okoz ama körülmény, hogy az ilyen tej fogyasztásától a közönség idegenkedik, minek kétségtelen oka az, hogy a pasteurizált tejnek bizonyos, habár jelentéktelen fött ize van. Megvan a pasteurizálásnak az a hátránya is, amire legelőször Flügge mutatott rá, hogy azon esetben, ha a tejen szénabaktériumok vannak jelen, a melyeknek tudvalevőleg igen erős spóráképző tulajdonságuk van, különösen kis gyermekeknek veszélyes bélbajokat idézhetnek elő. Ha ugyanis az ilyen tejet hosszabb időn át állani hagyjuk, úgy a pasteurizálást kiálló peptonokat képeznek. Ezen veszedelemnek az elkerülése s a gyermek tejnek helyes előállítására céljából akként járunk el, hogy friss és jó tejet vásárolunk s azt magunk pasteurizáljuk. Ezt megvalósítandó sokan az okszerű főzést alkalmazzzák, vagy pedig *Soxhletnek* erre a célra szolgáló készülékeit használják.

Ezen felsorolt két módnak megvan az az előnye, hogy a már egyszer pasteurizált tej a külső levegővel addig nem érintkezik, a míg a gyermekeknek az táplálékul nem nyújtatik. Ha tehát a pasteurizálást otthonunkban végezzük és a felmelegített tej a lezárás után lehető gyorsan elfogyasztatik, úgy ezen rossz hatású termékek képződésére alkalom nem nyílik. A gyermek tej előállításánál a legfontosabb körülmény, hogy a tej mindennemű baktériumoktól megszabadíttassék, amit elérnek itt ezáltal, hogy a tejet a Soxhlet-féle készülékben $\frac{3}{4}$ órán át forró víz fürdő hatásának teszik ki. Különben a közvetlen fogyasztásra használt tej pasteurizálásnál a legfőbb célunk szintén az, hogy az úgynevezett körnemző baktériumok megsemmisíttessenek. Hogy a pasteurizálás a mondott eredménnyel járjon, úgy a tej bár rövid időn át, de legalább 85 C°-ra hevítendő, míg ha a hevítés 10—15 percig tartana, úgy 70 C° is elégséges lehet.

Hogy vajjon a forgalomba hozott tej 85 C°-ra felmelegített-e vagy nem, ezt Dániában általánosan alkalmazott eljárás segítségével módunkban áll ellenőrizni. Maga az eljárás Babcock által beigazolt azon tényen alapszik — és ezt Storch kutatta fel — hogy a rendes tej azon tulajdonsággal bír, miszerint a hidrogén superoxydot felbontani képes, mely tulajdonság azonban a tejnek 80 C°-ra történt felmelegítése után eltűnik. Bebizonyította Storch azt, hogy ha hidrogén superoxydon

* Mutatvány *Bartel Chr.* és *Sz. Wurga László* "Tejgazdasági Bakteriologia" c. most megjelenő munkájából.

SÁRGA KRISTÓF fehérenemű és vászonraktárában Kolozsvárt, Deák-Ferenc-u. (Belközép) 3. sz.

A legnagyobb választékban és a legjutányosabb árban kaphatók:

Szönyegek minden fajtában és minőségben, u. m.: szalonn-, fali-, futó-, ágyelibe-, és pamlagszönyegek továbbá valódi **Linoleum** minden szélesség és nagyságban.

Amerikai önműködő ablak-függönyök (roletták) minden nagyságban kaphatók!

Elvállal kihazasítási vagy magán szükségre kívánt mindenféle fehéreneműek pontos elkészítését, kifizető szabás és jó összeállításra legnagyobb figyelem fordítottatik.

Valódi késmárki lóndamasztasztalmű 25%, gyári áron alól kapható.

1003.

kívül még parafenylendiamint adunk a tejbe, úgy egy kék szineződés csakis azon esetben áll elő, ha a tej 80 C°-ra nem volt felmelegítve. Ezen reakció elmarad, ha a tej az említett vagy azon felüli hőmérsékre melegített fel. Ezen festési reakció az első esetben a hidrogén superoxyd szétbomlásán alapszik, ami az utóbbi esetben nem lép fel és a tejben levő számos fehér vértestecskék jelenlétében leli magyarázatát, melyeknek ugyanis megvan, mint más protoplazmát tartalmazó anyagoknak a hidrogén superoxydot szétbontó képessége. Ha tehát a tej 80 C°-ra felmelegített s a Storch-féle reakció újból beáll; eltűnik azonban, mihelyt az 80 C°-ra melegített fel, mert ezáltal a fehér vértestecskék újból elpusztíthatnak.

A Storch-féle eljárás ellen kétségtelenül azt lehet felhozni, hogy az csakis azt mutatja, vajjon a tej 80 C°-ra felmelegített-e, míg az úgynevezett „ellenőrzött hőmérsék” ami 85 C°-ra rug, nem állapítható meg. Ez kétségtelenül igaz, de a gyakorlatban majnem lehetetlen azt kivinni, hogy a pasteurizáló készülékeinkben, ha rövig időre is, a 80 C° hőmérsék ne sülyedne. A biztonság kedvéért tehát a pasteurizálásnál a hőmérsék legalább 85 C°-ra emelendő.

A második főkövetelmény, amit az ilyen úgynevezett „ellenőrzött tejjel” szemben a fogyasztó méltán támaszthat az, hogy tiszta legyen. A tejben előforduló piszok mennyisége természetesen a tisztaság fokmárója. Mindaz, ami az istálló és az edényekre szálló porban elő szokott fordulni, annak tisztaságára irányuló vizsgálatánál a tejben is feltalálható. A tej tisztátlanságát okozó anyagokhoz sorolható: a trágya részecskék, az állat szőre, takarmányhulladék, felhám sejtek, homok stb. Nehézséget okoz azonban az, hogy a tejnek egyszeri megtekintése által a piszok s egyéb tisztátlanság nem állapítható meg, mert többnyire „ártatlan” fehér színt mutat. A fogyasztóra nagyon kellemetlen lehet az a tudat, hogy a tejben jelentékeny mennyiségű trágyát vásárol. S éppen azért az „ellenőrzött tejtől” azt követeljük, hogy az a lehetőség szerint minden idegen szenny anyagtól megtisztíttassék. Ez kétféle módon vihető keresztül és pedig úgy járunk el, hogy a tejet egy separatorban centrifugáljuk, vagy egy megfelelő anyagon szűrjük át, ami a zsirgolyócskákat nem, de a piszokalkatrészeket felfogja.

A centrifugális erő hatása folytán a piszok részecskék, a melyek a tejnél nehezebbek, a separator dobjának falához hajítottak: lerakodódnak ezenkívül némi casein, *nagyszámú baktérium* és fehér vértestecske s illetéknépen egy szürkés nyálkás tömeg képződik, ami „separator iszap”-nak neveztetik. Backhaus és Cronheim kimutatták, hogy egy Alfa-Laval kézi fölözógép alkalmazásánál a mennyiségileg meghatározható piszokból 95% rakodik le.

Feltételezhető tehát, hogy a tej baktérium tartalma a szenny tartalommal egy bizonyos összefüggésben kell hogy legyen, mert minél piszkosabb a tej, annál több mikroorganizmus van benne. Ezt Reng és Uhl bizonyították be, s utóbbi a vizsgálatánál a következő számadatokat nyerte:

Piszok	Baktérium
mgr. 1 literben	egy köbcentiméterben
36.8	12,897,600
20.7	7,079,820
5.2	3,338,775

Centrifugálás által a baktériumok a tejből annál nagyobb számban távolíthatnak el, minél nagyobb a tejnek szennytartalma. Ez pedig azon alapszik, hogy a tejbe a piszok közvetítésével bejutott baktériumok a piszokra tapadnak s így ezekkel együtt ki is választatnak. Backhaus és Cronheim vizsgálata szerint míg a centrifugálás előtt egy köbcentiméter tejben 8,400,000 baktérium, addig a centrifugálás után ugyanezen tejben már csak 1,200,000 volt található. A baktériumoknak a tejszínben, a lefölezött tejben és az iszapban való megoszlását illetőleg azt észlelték, hogy egy liter tejből, amelyben 1910 millió baktérium találtatott, készítettett 333 köbcentiméter tejszín s ebben 581 millió, továbbá 666 köbcentiméter lefölezött tejben 966 millió baktérium volt megállapítható. Egy másik kísérletnél egy liter tejből, mely 3420 millió baktériumot tartalmazott, nyeretett 429 köbcentiméter tejszín, 1336 millió és 572 köbcentiméter lefölezött tej, 1507 millió baktérium tartalommal. A separator iszap grammjában 262 millió, illetve 302 millió baktériumot találtak.

Látható ebből, hogy a separatoroknak nemcsak mint lefölező gépeknek, hanem mint tisztító gépeknek is nagy jelentőségük van, már pedig a gyermekek táplálására használt tejnél a tisztítás különös fontosságú.

Jelen munka szerzője kísérletekkel bizonyította be, hogy az olyan tejből, amelyben kevés mennyiségű szenny található, a separatorral való tisztítás által nem távolítható oly nagy számú baktérium, mint azon tejből, a melyben nagy mennyiségű piszok van, mert egyrészt csekélyebb piszok tartalom mellett a baktériumok a tejben szabadon uszálnak, másrészt a baktériumok és a tej fajsúly közötti csekély különbség nem elég nagy arra, hogy a baktériumoknak nagy mennyiségét a separator dobja eltávolítsa. A separator iszap ezen esetben is nagy mennyiségű baktériumot tartalmaz, de az egész centrifugált tej mennyiségének a baktérium tartalmához arányítva, a kiválasztott baktériumok mennyisége jelentéktelen.

A tejben lévő piszok eltávolítására a szűrést szokták alkalmazni. Szűrő anyagul leginkább a kavics, homok s a celulóze szolgál, mely anyagoknak alkalmazhatóságát illetőleg Backhaus és Cronheim tettek beható kísérleteket.

E kísérletek szerint a kavics szűrők nagy mennyiségű piszok részecskéket, de kevesebb baktériumot tartanak vissza, míg a celulóze mindkét tekintetben különösen hatásosnak bizonyult. A homok és a kavics minden szűrés után öblögetés és felforrálás által tisztítandó, míg a celulóze olcsóságnál fogva használat után elégettetik. Legáltalánosabb a kavics szűrők alkalmazása.

A tej szennytartalmának ellenőrzése céljából legáltalánosabban a Stutzer eljárását alkalmazzák, a midőn is a vizsgálandó tejből egy literes üveget megtöltve, kaucsuk összeköttetéssel egy közönséges próba üvegcsével kapcsolják egybe és felfordított helyzetben egy megfelelő állványba helyezik.

Ha a tej ily módon néhány órán át állott, úgy az abban esetleg jelenlevő szenny a kémcsövecské felekére ülepedik le. Az összekötő kaucsuk csövet egy csiptető segítségével elzárjuk s ezután a kémcsövecskét távolítjuk el. Majd az abban levő tej egy pipetta segé-

lyével eltávolítván az üvegcsé tartalmát leszűrjük. A visszamaradt piszok ezután viz, szesz és aether segítségével kimosatik, megszárittatik és leméretik. Egy liter jó és tiszta tejben általában 5 milligrammál több piszoknak nem szabad hogy legyen s azou esetben, ha a szenny tartalom 10 mgr-nál több, úgy a tej nagyon piszokosnak minősítendő.

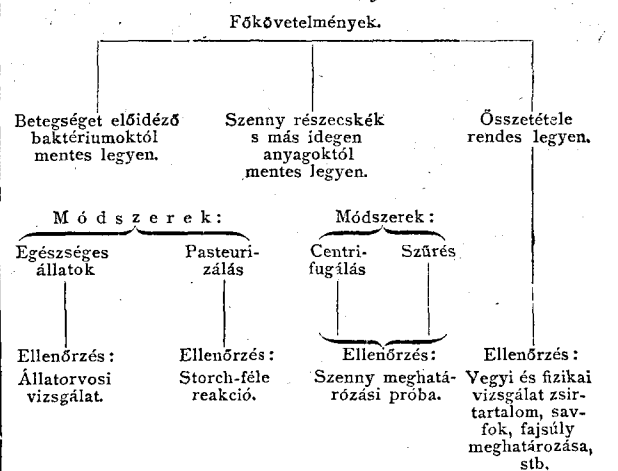
A harmadik főkövetelmény az, hogy a tej a rendelkezés megfelelő összetételű szagú és ízű legyen. Ezen tulajdonságok közül az első vegyi és fizikai vizsgálat által ellenőrizhető, míg izre és szagra nézve legegyszerűbben a fogyasztó által is vizsgálható. A vegyi vizsgálat leginkább a zsirtartalom megállapítására terjed és e tekintetben ma már igen sok és egyszerű eljárások vannak alkalmazásban.

Azon tej, a mely „ellenőrzött tej” név alatt kerül forgalomba, legfőljebb zsirtartalmára nézve ellenőriztetik, *míg az állatok egészségi állapotának ellenőrzése s különösen az a körülmény, hogy azok nem tudóvessenek-e és a tej tisztasági foka* a legtöbb esetben figyelmen kívül marad. Az ilyen tej és a közönséges kereskedelmi tej közötti különbség abban áll, hogy az első drágább és tetszető üvegekben árulatik.

Találhatni azonban oly „ellenőrzött tejet” is, mely a piszok eltávolítása céljából a fenn említett módok egyikének megfelelően kezelte. Ha azonban a tej tudóvesszes állatokból származik, nem sokat nyertünk hogy valamivel izlésebb állapotban, kerül közvetlen fogyasztásra. A közönség érdekében lévő lenne, hogy a tej minél élesebb ellenőrzés alá vétesse s hogy az minél pontosabban gyakorolassék, de általában tapasztalható, hogy a fogyasztók e tekintetben hihetetlen módon bizalomteljesek.

Az alanti táblázatban csoportosítjuk mindazon főkövetelményeket, a melyek az úgynevezett ellenőrzött tejjel szemben támaszthatók s felsoroljuk azokat a módszereket, amelyek segítségével ezen követelményeket kielégíteni módunkban áll s végül azokat az eszközöket is felemlítjük, amelyek segítségével az e tekintetben ellenőrzés megvalósítható.

„Ellenőrzött tej.”



Magától értetődik, hogy az ilyen ellenőrzött tejjel szemben még azon követelmény is jogos, hogy az nagyobb számú baktériumokat azon esetben se tartalmazza, ha ezen követelmény a legtöbb esetben teljesül is, ha a felsorolt körülmények kellő figyelembe részesítetnek.

Oberurseli Mótorgyár Részvénytársaság, Oberursel

MAJNA-FRANKFURT MELLETT.

Iroda és mintaraktár: Bécs, VII., Lindengasse 33.

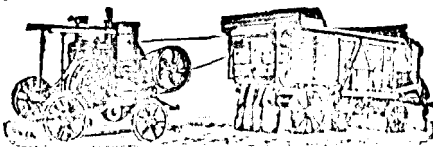
1077.

LEGJOBB ÉS LEGOLCSÓBB HAJTÓERŐ

a „GNOM” benzin-petrolin-motor-mozgony.

3000-nél több üzemb. — Könnyen kezelhető.

Villanyos gyújtással. — Okl. gépész felesleges.



Motor-Mozgony.

Költségvetés, tervek és egyéb felvilágosítás ingyen és bérmentve.

A Kolozsvárott megtartandó kiállításon működésben látható.

Magyar levelezés.

KISEBB SZAKKÖZLEMÉNYEK.

+ **A korai gyümölcshullás okai.** Innen is, onnan is gyakran hallunk panaszt az iránt, hogy egyik másik gyümölcsfa termését idő előtt lehullatja. A panaszsal egyidejűleg jön a kérdés is, hogy mitévő legyen a gazda ilyen esetben. Választ adni a kérdésre csakis akkor lehet, ha ismerjük a baj okát, mert ellenesetben bármily orvoslást használunk is, az sikeretlen marad.

Alábbiakban foglalkozunk röviden a terméselhullás okaival, megadván egyúttal az orvoslást is. Lehullhat a gyümölcs:

1. Azért, mert férges; ez esetben a férgek pusztítására kell figyelmünket fordítani, ami a rovarfogó csapdák felállításával, továbbá a lehulló férges gyümölcsök naponként való összegyűjtésével és megsemmisítésével érhető el. Igaz ugyan, hogy a férgek nem irthatjuk ki rövid egy-két év alatt, de másrészt az is tény, hogy tetemesen megkevesbithetjük.

2. Lehullhat a gyümölcs azért, mert a talaj kedvezőtlen összetételű, pl. nincs meg benne a kellő mésztartalom. E bajon vakolat-törmelék, vagy trágyagyepsz elszórása van hivatva segíteni.

3. Lehullhat a gyümölcs a talaj sovány-sága miatt. Ez esetben a higitott trágyalének alkalmazása ajánlatos; és pedig akkor, midőn a föld fagya kiengedett. Minden fának adunk 3-6 kanna fahamuval kevert higitott trágyalét, aszerint, hogy a fa idősebb-e, avagy fiatalabb. Egy 4-6 éves fának elegendő lesz 3-4 kanna, idősebbnek 5-6 kanna. Ezzel kapcsolatban őszszel tanácsos lesz még érett istállótrágyát is alkalmazni, vagy ennek hiányában komposztot, műtrágyával kapcsolatban.

4. Oka lehet a termés lehullásának a talaj szárazsága is, a mely bajon természetesen csak öntözés segíthet.

Megjegyezzük végül, hogy az, ki a gyümölcsfa koronáját, kellően ritkítja, a törzsön és ágakon képződött kérget és mohokat tisztogatja, a fa alját gondosan porhanyitgatja, aligha fog panaszkodni a miatt, hogy hull a gyümölcse. *K. B.*

+ **Uj szer a filokszéra ellen.** A szőlőnek szőlőgazdáknak súlyos csapását képező filokszéra ellen az egész világon folyton fojlik a küzdelem. Mindenütt keresik a szert, mely azt a pusztító rovarot kiirtaná, de eddig sikertelenül. Most Spanyolországból jön a hír, hogy ott egy a filokszéra megsemmisítésére alkalmas új szert fedeztek föl, amely víz, dohánylé, só, oltott mész vegyítésével állítatik elő. Az eddigi kísérletek kedvező volta folytán, az új szertől nagyon jó eredményeket várnak.

+ **A foszforsav trágyák hamisítása.** Ujabb időben, a Thomas-salak drágulása következtében ismét gyakori annak hamisítása s a legkülönbözőbb alakban jelentkezik. Különösen oroszországi gyárak bocsátanak sok olyan salakot forgalomba, mely csak 2-3 százalék foszforsavat tartalmaz, tehát trágyázási szempontból nagyon csekély értékű és mégis vásárolják, mert olcsó, holott az erre költött összeg csak haszontalan pénzkidobásnak mondható. Ezen hamisítási mód azonban nem egyedül álló, mert előfordul az is, hogy olyan foszfátok, melyeket szuperfoszfát gyártásra csekély foszforsav tartalmuk miatt nem alkalmazhatnak, Thomas-salak gyanánt adatnak el. A hamisítók ezen nyers foszfáthoz szénport, vagy egyéb hasonló anyagot kevernek s ezen értéktelen keveréket — anélkül, hogy a citrát oldhatóságot, vagy a foszforsav tartalmat garantiroznák — olcsón, de azért mégis drágán adják el a takarékoskodni akaró és hiszékeny gazdának. Ha az

ilyen trágya anyagból minta küldetik valamely vegykerületi állomásnak és a család kiderül, a hamisító rendszeren készségesen beleegyeznek abba, hogy az állomás bizonylatába kitűntetett foszforsav tartalom szerint fizetessék a vásárolt anyag és legtöbb vásárlója bele is egyezik abba, holott ilyen hamisítót kiméletlenül lehetetlenne kellene tenni. Miután pedig a Thomas-salakban levő összes foszforsav nem oldható, hanem annak csak egy része, az úgynevezett citrátban oldható foszforsav nem elegendő, ha valaki csupán az összes foszforsav mennyiséget garantirozza, mert ebből a gazda még nem képes megítélni, hogy milyen hatással lesz az az ő növényzetére, minő értékkel bír az tehát reá nézve. Egészen másként áll ez a szuperfoszfátnál, melynek összes foszforsav tartalma oldható lévén, külön az oldható mennyiségű foszforsav garantálása egyáltalán nem szükséges. Hamisítás történhetik eredeti, de már használt Thomas-salak zsákoknak újboli felhasználásánál is olyan módon, hogy a hamisító ezeket tölti meg Thomas-salakhhoz hasonló értéktelen áruval. Nem lehet tehát eléggé ajánlani, hogy a Thomas-salak vásárlásánál a legnagyobb óvatossággal járjunk el s a vegykerületi állomások véleményének meghallgatása nélkül egyáltalán ne vegyünk Thomas-salakat.

EGYLETI ÉLET.

Meghívó. Az Erdélyrészi Gazdatiszti Egyesület választmánya 1903. évi szeptember 7-én, hétfő d. e. 9 órakor Kolozsvárt, az E. G. E. üléstermében rendes ülést tart, melyre a tagokat tisztelettel meghívja

az Elnökség.

Tárgysorozat:

1. Titkári jelentés:
 - a) a tagok számáról;
 - b) az egyesület működéséről;
 - c) e nyugdíj biztosítás ügyéről;
 - d) helyközvetítésről;
 - e) a munkatervről.
2. Jelentés a pénztári forgalomról.
3. Hatvanvidéki gazdatiszti kör átirata.
4. Fejérmegyei gazdatiszti kör átirata.
5. Ülés napjáiig beérkező tárgyak.
6. Indítványok.

VEGYES KÖZLEMÉNYEK.

Gazdákat érdeklő intézmények.

Tudnivalók a kulturmérnöki intézményt igénybevevő gazdaközönség számára.

A m. k. kulturmérnöki hivatalok a gazdaközönséget a talajjavító munkálatok keresztülvitelében támogatják s a közérdek szempontjából is fontos ily munkálatokat kezdeményezik. E végből tanácsot adnak a talajjavítás alkalmas módjáról, elkészítik a szándékolt munkálat terveit, költségvetését, megállapítják a kiviteli módokat.

A kulturmérnöki hivatalok igénybevétele a m. kir. földmivelésügyi minisztertől 1 koronás bélyeggel ellátott folyamodványban kell kérni. Az eljáró kulturmérnöki hivatal műszaki tisztviselői díjtalanul állanak a gazdaközönség rendelkezésére, tehát az általuk eszközölt felvételért, tervezésért vagy a munkálatok kivitelének vezetéseért és ellenőrzéseért stb. díjazás nem jár.

A fővétel alkalmával szükséges napszámosokat, fuvarokat, karókat, stb. azonban az érdekeltek tartoznak díjtalanul rendelke-

zésre bocsátani, nemkülönben a felvételeket, munkálatokat és tervezéseket esetleg elvégző napidijas mérnökök, műegyetemi hallgatók vagy vízmesterek és vízmester-növendékek illetményeit ugyancsak az igénybevevők tartoznak viselni, a mely illetmények nagyságára az alábbiak, valamint a kulturmérnöki hivatalok részletes felvilágosítást adnak.

Napidijas mérnökök napidija 6-10 kor. és külfoglalkozás esetén ezenfelül még 4 korona külön napidij.

Napidijas műegyetemi hallgatók napidija 3-5 korona és külfoglalkozás esetén ezenfelül még 2 korona külön napidij.

A napidijas mérnököknek és napidijas műegyetemi hallgatóknak a fenti napidijakon kívül külső foglalkozásnál még fuvarköltések, kocsibérek, hordár- és podgyászdijak járnak a fennálló szabályok szerint.

A vízmesternövendékek illetményei:

1. a hatóságok, községek, vizitársulatok vagy érdekeltségek terhére végzett munkálatoknál összesen napi 3 korona 60 fillér és pedig:

- a) napidija 2 korona,
- b) ellátási díja 1 korona 60 fillér,
- c) a hivatal székhelyén kívül, illetőleg a vízmesternövendékek állandó lakhelyén kívül töltött munkálkodás esetén, ezeken felül természetbeni lakás vagy 1 korona napi lakáspótlék is jár.

II. Magánosok terhére végzett munkálatoknál:

a) ugy, mint fent, 3 korona 60 fillér, azal a megjegyzéssel, hogy ha az élelmezésről a magános munkaadó gondoskodik, az 1 korona 60 fillér ellátási díj eszik.

b) továbbá a hivatal székhelyén kívül, illetőleg a vízmesternövendék állandó lakhelyén kívül töltött munkálkodás esetén ezeken felül természetbeni lakás.

Az I. a) és I. c) pontban megállapított eladási díj, illetőleg napi lakáspótlék indokolt esetekben a hivatal főnöke által 40-40 fillérrel telemelhető,

A vízmesterek illetményei:

- a) Napidijak:

Első osztályú vízmester napidija	3 K. 20 f.
Másodosztályú	" " 2 K. 90 f.
Harmadosztályú	" " 2 K. 60 f.

b) Az ellátási díj, mely áll:

1. A hatóságok, vizitársulatok, vagy érdekeltségek terhére végzett munkálatoknál napi 1 korona 60 fillérből, és

2. magánosok terhére végzett munkálatoknál, ha a munkaadó élelmezést nem ad, hasonlóan 1 korona 60 fillérből; ha azonban az élelmezésről a munkaadó maga gondoskodik, az ellátási díj eszik.

c) A hivatal székhelyén, vagy a vízmester kijelölt állandó lakhelyén kívül töltött munkálkodás esetén:

1. a hatóságok, vizitársulatok vagy érdekeltségek terhére végzett munkálatoknál az előzőkön felül természetbeni lakás vagy egy korona napi lakáspótlék;

2. magánosok terhére végzett munkálatoknál a b) 2. pont alattiakon felül természetbeni lakás.

A b) pontban érintett ellátási díj és a c) 1. alatti napi lakáspótlék a hivatal főnöke által indokolt esetekben 2-2 koronáig emelhető.

Utazásoknál a vízmester és vízmesternövendék jogosítva van felszámítani:

1. Vasuton a III-ik osztályú, gőzhajón a II-ik osztályú jegy értékét; gyorsvonatot csak oly esetben használhat, a midőn a reá bizott teendő elvégzése csak gyorsvonat használata által eszközölhető. E körülmény az utiszámla elbírálásánál külön igazolandó.

ELSŐ MAGYAR TEJGAZDASÁGI GÉP- ÉS ESZKÖZGYÁR

FUCHS és SCHLICHTER BUDAPEST, VI., Jász-utca 7. szám.

Tejszövetkezeti berendezések

kézi erő- és gőzhajtásra, úgyszintén mindennemű tejgazdasági gépek és eszközök a legjobb kivitelben és legjutányosabban szállítva

Teavaját

határtalan mennyiségben veszünk.

Árjegyzék és költségvetés ingyen és bérmentve.

2. Ha hivatalos utazás alkalmával sem vasutat, sem hajót nem használhat. kilométerenkint 20 fillér fuvarpénz jár kivételes esetekben. Megjegyzendő, hogy a vízmester vagy vízmesternövendék a munkaadóktól adott természetbeli fuvart tartozik igénybe venni és ez esetben kilométerpénz felszámításának helye nem lehet.

3. Hivatalos utazás alkalmával fizetett utvámot és hidpénzt.

4. Oly rendkívüli kiadásokat, melyek a hivatalos utazás folytatása céljából el nem kerülhetők vagy időben és utiköltségekben megtakarítást eredményeznek. Ezeket azonban külön igazolnia kell.

Tényleges műszer- és podgyász-szállítási költségeit (50 kg. podgyász).

5. Vasuton fel- és leszállításnál 20 fillér, hordárkölséget csak az esetben, ha az utazás három napnál tovább tart, vagy rövidebb tartamu utazásnál podgyászon kívül műszert is visz.

Vasutállomáshoz a községből és viszont az állomástól a községbe az egylovas fogatnak tarifaszertű kocsibérét. Azokon a helyeken, hol ez hatóságilag megállapítva nincs, ezen a címen 1 koronát számíthat fel.

A vízmester vagy vízmesternövendék illetményeit csakis a felettes kulturmérnöki hivatal útján számíthatja fel a munkaadónak; a vízmester és vízmesternövendék illetményeit a munkaadótól közvetlenül el nem fogadhatja.

A mennyiben a munkáltató a munka, illetőleg felvétel végrehajtására szükséges s az illetékes kulturmérnöki hivatal által előzetesen megállapított pénzösszeget a kulturmérnöki hivatalnak kellő időben rendelkezésre nem bocsátja, a munka vagy felvétel be lesz szüntetve s arról a munkáltató értesítettik.

*

— **Uj gazdasági tudósító.** A földművelésiügyi miniszter *Burckner* János szentágotai lakost Nagy Küküllő vármegye szentágotai járásának a gazdasági tudósítói tisztevel bizta meg.

— **Kinevezés.** A király dr. *Tangl* Ferencet, az állatorvosi főiskolán az élet és szövet-tan nyilvános rendes tanárát a budapesti tud. egyetemen megüresedett élet- és körvegytani tanszékre, nyilvános rendes tanárrá kinevezte.

— **Kiállításaink.** A tenyészállatkiállításunkra vasúton hozandó állatok kedvezményes szállítására jogosító igazolványokat e héten küldötte szét a rendező-bizottság s így azok kellő időben lesznek a kiállítók kezei között, minélfogva a szállítás minden nehézség nélkül megindulhat. Felhívjuk e helyen is a gazdák közönség figyelmét, hogy az esetleg előforduló szállítási nehézségeknél, távirati úton a rendező-bizottságot keressék meg.

— **Felhívás a kiállítás látogatóihoz.** A kiállítás rendező-bizottsága felszólítja mindazon vidéki látogatókat, kik a kiállítás megtekintése végett Kolozsvárra jönnek, azonban a lakásügyben nincs módokban intézkedni, hogy erre vonatkozólag forduljanak a gazdasági egyetel titkári hivatalához, (Kolozsvár, Petőfi-u. 7. sz.), hol sok elfoglalandó lakás, 2—6 korona napi használati díjjért, van bejelentve.

— **Felhívás.** Az Erdélyi Gazdasági Egyesület felkéri azon tagjait, kiknek megvan az 1896-ban megjelent „Erdélyi Gazdasági Egyetel Monográfiája Dr. Finály Henriktől, sziveskednének Dr. Kendi Finály Gábor gymn. tanárnak Budapestre elküldeni. Cim: *Dr. Finály Gábor gymn. tanár.* Budapest VII. Damjanich-utca 23. I. 10.

— **Komlótermés és árjegyzés.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület rendes tudósítója jelenti Saázból: Saázban eddig is csak néhány bál saázi kolmó került eladásra, száz kilónként 660 koronáért és Auschában 500—526 koronát fizetnek métermázsánként. A korai magyar és stájer komlóért Saázban száz kilónként 460—512 koronát fizetnek. Nürnbergben a prima komló ára 185—190, a közepesé 160—180 márka ötven kilónként. A vételkedv ideig nagyon mérsékelt.

— **Szőlőművelés Kolozsvárt.** Nagy port vert fel az utolsó hetekben Kolozsvárt a városi hatóságnak a földművelésiügyi miniszterhez tett jelentése, hogy Kolozsvárnak talaja és éghajlata szőlőművelésre nem alkalmas. Már pedig a dolog sokaknak állítása szerint nem úgy áll, mert kellő gondozás mellett, megfelelő fajokat ültetve, a szőlő igenis sikerül Kolozsvárott és vidékén, csak hogy a szőlő túlnyomó része el van hanyagolva, a napszámok a legkezdetlegesebb munkákat sem értik és trágyázásban nem részesítik a szőlőket. Ezen kérdés tisztázásra a földművelésiügyi miniszter megbízásából a tordai szől. és bor. felügyelő mult. hó 23-án Kolozsvárott járt és látottakról a miniszternek jelentést fog tenni. Kolozsvárott ezen alkalomból újra felelevenítették a lapok ezt a kérdést, hogy miért van az állami szőlőszeti felügyelő székhelye Tordán és nem Kolozsvárott, holott ennek geográfiai fekvése a kerületi beosztásának jobban felelne meg.

— **A kisbirtokosok hitelügyének javítása.** Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete a pénzügyminiszter hozzájárulásával április óta fontos reformokat létesített a kisbirtokosok érdekében. Nevezetesen a jelzálogkölcsönök legkisebb összegét 600 K.-ról 300 K.-ra szállította le, aminek természetes következménye az, hogy a jövőben oly kirbirtokos is, akinek egész ingatlana 6—700 K. értékű, már jelzálogkölcsönhöz juthat és a netán meglevő felmondható, drága kölcsönét nyugodtabb jelzálogkölcsönre konvertálhatja. első betáblázás mellett. Az intézet továbbá az eddig $4\frac{1}{2}\%$ os záloglevelek mellett 4% -os záloglevelekben is fog kölcsönt adni. A kamatokat pedig ezután nem előre vonják le, hanem utólagos félévi részletekben, vagyis a kölcsönvevő kamatlevonás nélkül megkapja a kölcsönvevő összeget és csak félév múlva fizeti az első félévi kamatot. Ha mindezekhez hozzátesszük, hogy a kölcsönügyletek lebonyolításának megkönnyítése végett az ország több fontos pontján képviselőket és bizalmi férfiakat alkalmaz és nagy birtokok parcellázása által is segíteni törekszik a kisbirtokoson, dicséretet és elismerést érdemel a Kisbirtokosok Országos Földhitelintézete, valamint a kormány, amely az újítások létesítését lehetővé tette.

— **A kerti gazdaság terjedése.** A Torontálmezei Gazdasági Egyesület, mint Nagy-Becskerekéről jelentik, fölirattal fordult Darányi földművelésiügyi miniszterhez, kérve, hogy hasson oda, hogy a kerti művelésekhez szükséges vízikerek felállítására az engedély megadása egyszerűsítették, mert a jelenlegi engedélyezés olyan bonyodalmas és oly költséges, hogy ezáltal majdnem lehetetlenné van téve az öntözésre alapított kerti gazdaságok alakulása.

— **Csalogató vetés.** Mivel az ország több helyén a hesszeni légy kártételei mutatkoztak, *Darányi* földművelésiügyi miniszter fölhitte a törvényhatóságokat, hogy a tarlok gyors alászántásáról és a csalogató vetésre oktassák ki a gazdákat, hogy a hesszeni légy a jövőben ne pusztíthasson a kalászosokban.

— **Könnyen romlandó árukért való kártérítés.** Egy 126 korona utánvételt terhelt dughagymaküldeményt a címzett nem fogadván el, a vasút azt feladó rendelkezésére bocsájtotta. Időközben a hagyma megromlott, mire feladó a vasutat beperelte s az árú értékét követelte. Az első bíróság azt meg is ítélte s pedig azzal az indoklással, hogy a vasútintézet abbéli kötelezettségének, hogy az árú át nem vételét a feladóval közölje, oly késedelmesen felelt meg, hogy az ezáltal keletkezett hosszabb idő alatt az árú könnyen megromolhatott. A vasut az ítéletet megfeleltette. A másodbíróság felperest elutasította igényével; mivel az fizletszabályzat 77. §. szerint a vasút oly károkért nem felelős, melyek sajátságos természeti minőségüknél fogva belső megromlásnak vannak kitéve. Mivel pedig a dughagyma ezen áruk közé tartozik, a feladó kötelessége lett volna igazolni azt, hogy az

árú elromlása csak akkor következett be, minekutána az el nem fogadásról szóló értesítést a vasút elküldötte. Az osztrák Oberste Gerichtshof a másodbíróság ítéletét megerősítette; meghagyván az első bíróság indokait, de hozzá fűzve még azt is, hogy a felperes nem tudta semmivel sem bizonyítani azt, hogy az árú megromlása a vasút hibájából történt.

— **Havasi mintagazdaság és tejjgazdasági telep.** *Darányi* földművelésiügyi miniszter *Kazy* osztálytanácsos, a kirendeltség vezetőjének előterjesztésére Alsó-Vereckén havasi mintagazdaság és tejjgazdaság berendezését engedélyezte. A gazdaság 92 holdas lesz és tejmunkás-képző iskolával egyesítve tervezetik. A telep célja irányt és példát mutatni, hogy a fellendült állattenyésztésből miként lehet a hegyvidék sajátos viszonyai között a legnagyobb hasznot elérni. Ezen cél érdekében a munkásképző nemcsak tehenészettel, de megfelelő gazdasággal is el lesz látva, hogy ne csak a tejjgazdasági ismereteket sajátítsák el a növendékek és időszakos kurzusokon a kisgazdák, hanem, hogy megismerkedjenek a hegyvidéki gazdálkodás fogásaival is. A tanfolyam egy éves s a hegyvidéki kirendeltség vezetése alatt áll. Az alsóvereckei tejjgazdasági iskola és mintagazdaság létesítését gróf Schönborn Károly is hathatósan előmozdította, amennyiben az iskola céljaira szolgáló épületeket megfelelőleg átalakította, az iskolatelepre hosszabb bérletet kötött, így az oktatás már ősszel a teljesen berendezett telepen kezdetét veszi.

— **Kedvezményes boritaladó.** Szőlőtermelők, kik kedvezményes boritaladóra jogosultsággal bírnak, ezen igényeiket az évi fogyasztás megjelölésével az illető fogyasztási adókezelő hivatalnál legkésőbb szeptember hó 15-ig, de mindenesetre a szüret megkezdése előtt jelentsék be, mert elmulasztás esetén jogosultságukat elvesztik.

— **A budapesti m. kir. állatorvosi főiskolán** a beiratkozások az 1903—1904. tanévben szeptember hó 1—8-ig bezárólag fognak megtartatni. Szeptember hó 9—15 a beiratkozást írásbeli kérvényre a tanártestület, ezen időn túl pedig október hó 1-ig a földművelésiügyi m. kir. miniszter engedélyezi. A beiratkozás kizárólag gimnáziumi vagy reáliskolai érettségi bizonyítvány alapján történik. Az állatorvosi tanfolyam négy évig tart, okleveles gazdaszok azonban, ha érettségi bizonyítványuk is van, három év alatt is végezhetik. A beiratási díj félévenként 4 korona, a tandíj félévenként 30 korona. Tandíjmentesség vagy állami ösztöndíj elnyeréseért külön-külön folyamodó kérvények, érettségi bizonyítvány hiteles másolata és szegénységi bizonyítvány csatolása mellett a földművelésiügyi m. kir. miniszter ur Ó Nagyméltóságához címezve a beiratkozás alkalmával a főiskola rektori hivatalában adandók be.

— **A szatmári gyümölcskiállítás és a külföld.** *Darányi* földművelésiügyi miniszter rendelkezésére *Molnár* István gyümölcsészeti és fattenyésztési biztos felhívta a breslauer, hamburgi, stettini, drezdai, varsói és königsbergi konzulátusokat, hogy a szatmári gyümölcskiállításra a nagyobb külföldi exportőrök figyelmét hívják fel. Hír szerint a szatmári kiállításra több külföldi nagy gyümölcskereskedő jön le vásárlás céljából.

— **Telivérek árverése.** A budapesti Tattersall telepén e hó 21-én és 22-én tartották meg a telivérek nyári árverését. Az árverésre a bejelentett 27 darab telivér közül 26-ot föl-hajtottak. Eladtak ebből 14 darabot, összesen 23.700 K. vételárban s így az eladási átlag darabonként 2407 K. Az idősebb telivérek sorozatából, a 40 drb. bejelentett lóból fölvezettek 32 darabot, ebből elkelt 16, összesen 18.000 K. ért. úgy, hogy drbonként 1125 korona volt a vételár átlagosan. Az összesen eladott 30 darabért befolyt 41.700 K., átlagárban 1390 K. Az idei nyári telivéreladás némileg alatta maradt a hasonló árverések szokásos eredményé-

Kishirdetések felvétetnek (minden héten csütörtök délig): a kiadóhivatalnál, Kolozsvárt, Petőfi-utca 7. sz., emelet.

Előre fizetendő

KIS HIRDETÉSEK.

Levélbeli tudakozódásokra felvilágosítást ad a kiadóhivatal, ha a szükséges válasz-levélbélyeg mellékelteik.

Ezen rovatban minden 20 cm, vagy ennél kisebb területű — 50 szóig terjedő — hirdetés egyszeri közlése 1 koronába kerül. Egész évi (52-szeri) közlés ára: 48 korona mely évnegyedenként, vagy havonként is fizethető. A hirdetés legkönnyebben megrendelhető utalványlapon, melyre a szöveg is felírható. A jelzett mennyiségen felül minden szó 4 fillér, vagy minden cm. 5 fillér. Tudakozódásoknál csak a kishirdetések számára kell hivatkozni. Támpéldány csak egy küldetik.

Különfélék.

Egy 34 éves nős, keresztény tisztartói állást keres január elsejére, esetleg hamarabb. 16 évi nagybirtonokon szerzett praksisa van, beszél magyarul, oláhul, tótul és keveset németül és cigányul; a gazdaság minden ágában jártas, különösen az állattenyésztésben, jelenleg kezelő-tisztartói állása van. Czim: önteláldozó gazda alatt megtudható. (1193.)

Sovány és hizott sertések legjobb értékesítésére alánljuk Bauer B. Gyula ézeget Budapest, VIII. kerepesi-út 73., ki levélbeli megkeresésekre mindenkor díjtalanul szívesen válaszol. 1046.

BÉLHURUT
kittűnő gyógyszere a CORNIDES-féle „Fekete áfonya gyógybor”. Kapható gyógyszertárakban; a hol nem kapható, oda 5 üveget 8 koronáért bérmentve küld. 1056
CORNIDES K.
Felka (Szepesmegye). Erdei gyümölcsöket földolgozó telep.

DUNKY FIVÉREK
— os. és kir. udvari —
Fényképészek,

Mátyás király-tér 10.
Gr. Wass házban levő
fényképészeti műtermöket
magnagyobbítva
ujjonnan építették és a kor minden igényeit kielégítőn fényesen berendezték
s kérik a n. é. közönség további pártfogását.
1127.

SIMONFFY ISTVÁN
mezőgazdasági gépgyára, vas- és fémöntője
Kolozsvárt, Kültorda-u. 48. szám. Telefon 85. sz.
Kívánatra árjegyzék és költségcsalítás bérmentve küldetik.
1038



Óriási megtakarítás!

78%-kal olcsóbb, mint a manillazsineg 85% kal olcsóbb, mint a zsupszalmakötél és 97%-kal olcsóbb, mint a gabonaszalmakötél, mit prospectusomban számításokkal bizonyítok — Mintákkal és prospectussal, készséggel szolgálók.
— Mindennemű

gazdasági kötélárúk, zsakok és ponyvák szintén a legjutányosabb árakon. 1167

B. Bak Lajos

Ó csász. és kir. Fensége Klotild főhercegnő udvari szálítója és az arany koronás kereszt birtokosa.

műbutor- és épületasztalos munkák és parquette gyári üzlete Kolozsvárt.
Alapított 1869-ben. 1039.

CIMBALOM
részletre is olcsón kapható.

Melyről nagy képes árjegyzéket bérmentve küld
Varga Pál
cimbalomgyártó, Makó, saját házából.
Cimbalmozni a leg-hamarabb megtanulható az öntanulási, saját kiadásomban megjelent, cimbalomiskolából, melynek ára 4 kor. helyben, utánvétellel 70 fillérről több. A megrendelő saját keze írása szükséges. VARGA PÁL cimbalomgyártó. 1132

Mótor-benzint
minden fajsúlyban és mindennemű motorhoz alkalmassat jutányosan szállít a
Kőolajfinomító-gyár Részv.-társ.
brassói gyarából.
Megrendelések a brassói irodába intézendők.
Benzin adómentességére vonatkozó eljárást illetően, a kellő felvilágosítás ugyanott készséggel megadatik. 1032.

Restitutions Kwisda fele Restitutions fluid

Cs és szab. mosóvíz lovak részére.
1 üveg ára 2 korona 80 fillér. — 40 év óta az udvari istállókban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb munkánál elő-és utóerősítőül, liczámoknál, inak merevségénél stb., az idomításnál kiváló munkára képesíti a lovakat. Csak a lenti védjeggyel valódi. Kapható Auszr. — Magyarország valamennyi gyógyszerárúházaiban és desében. Főraktár. Kwisda Ferencz János kerületi gyógyszerész, Korneuburg, Bécs mellett. Cs és kir. osztr. magyar, román királyi és bolgár fejedelmi udvari szállító.

1014. II

HIRMANN FERENCZ rézárugyár
Budapest, VII., Csányi-utca 9.
Készít kifogástalan szerkezetű toló és körforgó borszivattyukat, bor és sörcsapokat, szabadalmazott pontosan adagoló szénkéng fecskendőt, mindenféle szerkezetű permetező alkatrészt, légnyomású sörkimérő készüléket és sörszivattyút, hordózárait, valamint a pincegazdászathoz szükséges összes rézalkatrészeket, ugyszintén mindenféle öntvényeket stb.
Alapítva 1880. 1118.
Árjegyzéket kívánatra ingyen és bérmentve küldök.

Bajor I.
angol férfi-szabó műtermében
KOLOZSVÁRT,
Wesselényi Miklós-u. és Matyas király-tér sarok, Hintz-láz, bejárati Wesselényi u. felől — a legújabb minták szerint és legjobb szövetelekből ruhákat kívül jutányosan vállalatunk utcazi és díszöltönyök, valamint sport, vadász és gazdasági ruhák!
1120

Egy levelező lapon kérjen mutatványszámot a
„Baromfitenyésztés”
című képes hetilapból.
E szakfolyóirat felüli a gazdasági és sportbaromfi-, éneklő és diszmadár-, galamb- és házinyúl-tenyésztési kérdéseket.
A baromfitenyésztés minden ágáról közölt nagyszámú olkkeit mindig a legjelesebb tenyésztők írják.
A lap hetenként 16 oldal terjedelemmel jelenik meg s az ország minden részében el van terjedve.
Szerkeszti. Hroblayné Dedinszky Adél.
1149.
Előfizetési ára: egész évre 8 korona.
Szerkesztőség- és kiadóhivatal: Budapest, VII., Csömör-út 5'

Gazdák Biztosító Szövetkezete

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 10.

Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület
ugyis mint a
Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége
Alakult 1900. erkölcsi támogatásával. Alakult 1900.

Biztosítéki alap:

Kormány hozzájárulásával	400.000— K.
Alapítványok	1268.120— K.
Tartalékok	190.400/30 K.
Összesen 1,858.520/30 K.	
Első évi felesleg	90.349— K.

Biztosításokat elfogad tűz- és jégkár ellen, ugyszintén az ember életére különféle módozatok szerint.

Az üzlet eredményben a biztosított tagok díjarányukban részesülnek és az 1901. évi üzletfeleslegből egy a tűz, mint a jégkár ellen biztosítva volt tagok 4%-os díjviisszatérítést kapta c.

Az 1902. évi üzlet feleslege közgyűlési határozattal tartalékba helyeztetett.

Biztosítási ajánlatok benyújthatók közvetlenül vagy a képviselők közvetítésével. Nyomatványnyal és felvilágosítással minden irányban készséggel szolgál

1013

az igazgatóság.

HERMANN E.

Varrógép és kerékpár nagy raktára
Kolozsvár, Egyetem-utca 6.

Ujjonnan berendezett mechanikai műhelyben minden mechanikai javítások olcsón, gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

VARRÓGÉPEK!

Egy valódi családi Singer varrógép himzőkészülékkel ellátva 30—50 frtig. Egy karikahajós 65—80 frtig. Egy Central Bobbin 86—90 frtig. Eredeti Hove C. Wheler & Wilson D. 12, Manufacturing & C. New-York, Balkara Cylinder stb. A varrógépek kedvezménye: Heti vagy havi részletfizetésre is vásárolhatók.

Gépeimért 10 évig felelek.

Egy új kerékpár angol villával 70—90 frtig. Kerékpár köpeny 4—6 frtig. Kerékpár tömlő gumi 2 frt 30 krtól 3 frtig. Kerékpár csengő 35 krtól 1 frt. 50 krig. Kerékpár acetilen lámpa 2 frt. 50 krtól 5 frtig stb.

Csakis készpénzért. 1109



Az 1896-iki országos kiállítás alkalmával kitüntetve!

Léber Gyula első erdélyi sodrony-szövetfonat, kerítés és ruganyos acélsodrony ágybetétek gyára
KOLOZSVÁRT, Egyetem-utca 12. szám.

Telefon 439. szám.

Olcsó kerítések! Ajánlja minden e szakmába vágó munkáit, ugymint: kertek, erdők, vadaskertek, szőlők, sírhelyek stb. bekerítéséhez

gépfonatait, disz-kerítésolt és diszkaput,

továbbá pince, padlás, felsővilágossági, magtár és éléskamra ablakok rostélyzatát, majorsági udvarok sodronyfonattal való bevonását, áthányó rosták, szén, koks, kavics, porond válogatáshoz, szikrafogó cséplő- és egyéb gépekhez, sodrony ágybetétek (matracok).

1168.



Ganz és Társa vasöntő és gépgyár részvénytársaság

LEOBERSDORF. BUDAPEST. RATIBOR.

Városi üzlet Budapest, Ferencziek tere 2.

Ajánlja:

Hengerszékeit (Mechwart szabadalma) darálás-, felbontás-, kiörlés- és simára örléshez, önműködő lisztkeverő gépeit, hámozó-, koptató- és

egyéb malomgépeit, mint felvonókat, szitákat, szállítócsigákat-, zsákelvonókat-, detachurók- és egész malomberendezéseket.

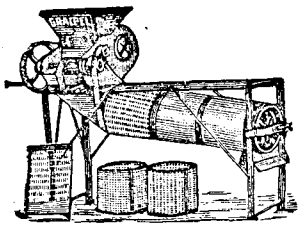
Turbinákat, forgó ekéket gőz-, petroleum- és electromos hajtással.

Elektromos világítási és erőátviteli telepeket. Mindennemű kéregöntvényt.

Bánki rendszerű benzin és petroleum motorokat és locomobilokat.

1017

Az 1900-ik párisi kiállításon 6 nagy díjjal és 8 aranyéremmel kitüntetve

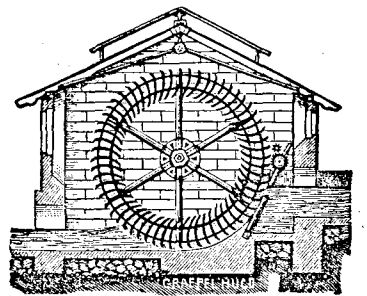


1066. II.

GRAEPEL HUGÓ gépgyáros V., Váci-út 40-46. BUDAPEST.

Ajánl: malomberendezéseket, vízi kerekeket, turbinákat, olajmalmokat, köles- és árpagyöngy gyári berendezéseket.

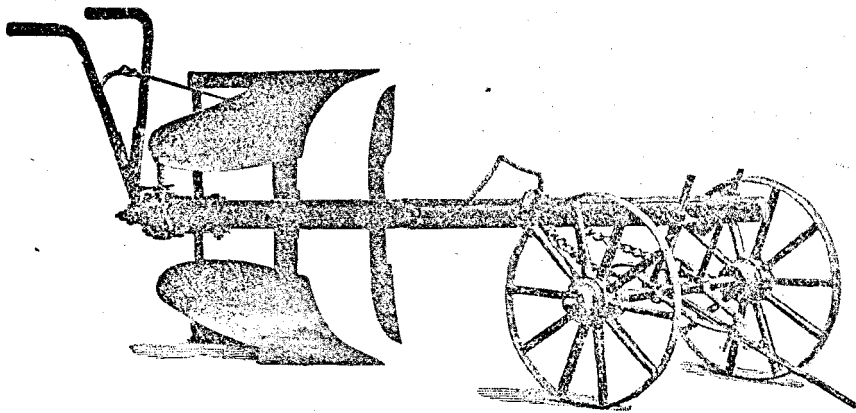
Gabonatisztítókat, konkolyválasztó gépeket minden célra.



A nagyszabeni Limbek Rezső gazdasági gépműhelyében szerkesztett és gyártott **Limbek-féle szabadalmazott hegyi váltó-eke,**

mely számos nagyobb gazdaságok közül Gróf Teleki László szedinkai uradalmában is nagyon jó sikerrel kötött agyagos földben kipróbáltatott és hol már több működésben van, minden gazdaságnak legforróbban ajánlhatók.

➔ Egy eke ára 40 korona. ➔



Kapható:

Limbek Rezsőnél,

Ló-tér 7. sz.

és

Jickéli F. Károly

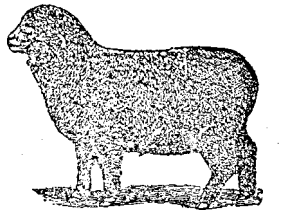
vaskereskedőnél

Nagy-Szeben.

1187

Báró Kemény József M.-Némethii gazdaságában u. p. Déva, eladó

85 darab
félvér fries
juhnyáj,



igen szép tiszta
vérű

Berkshire
kan malacok;

őszi búza vetőmag, s egy egy évig
használt kis óriás daráló.

1192

SZIVATTYUK MÉRLEGEK,

minden neme; házi, nyilvános, mezőgazdasági és ipari célokra

Legjobb gummi- és kender-tömlők.

1128 Mindenféle csövek, csapok stb.

legújabb javított rendszerű tízedes futósúlyú és hídmérlegek fából és vasból, kereskedelmi, közlekedési, gyári, mezőgazdasági és ipari célokra. Embermérlegek, mérlegek házi használatra, barommérlegek. Betéti-társaság szivattyu- és mérleggyártásra.

Árjegyzék ingyen
és bérmentve.

W. GARVENS, Wien,

I., Wallfischgasse 14. sz.
Schwarzenbergstrasse 6.

Ullmann Ferencz Czim- és Czimerfestő.
Egyedüli erdélyrészi
Diszitó műterme, Horgany- és Ércz-czimtábla Öntődéje.
Kolozsvárt, Rákóczi-ut 14. sz. Telefon 471. sz.

Készít mindennemű horgany és érczöntésű felirat-táblákat, u. m. községjelző. útjelző, tilalmi és egyes ajtó felirati táblákat a legjobb anyagból és kivitelben; valamint elvállal és készít: fogadtatások diszitéseit, egyleti, templomi és diszlobogókat bármily kivitelben, ugyszintén diszitési tárgyak, lobbók, czimerek stbik kölcsön is adatnak.

Vidéki rendelések azonnal intézettek. 1162